

ŽIVOTNÍ SITUACE

Nezákonné nakládání fyzických osob s vozidly s ukončenou životností (autovraky) a možné postihy takového jednání z hlediska zákona o výrobcích s ukončenou životností

Zdroj: ATLAS consulting spol. s r.o.

1. NEZÁKONNĚ UMÍSTĚNÉ VOZIDLO

Základní informace

Obce musí řešit problémy s nezákonně umístěnými vozidly (na území obce). Může se jednat o dvě následující situace:

- Vozidlo je odstavené na území obce mimo pozemní komunikaci - pak lze postupovat podle zákona č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností (dále také jako "ZVUŽ");
- Silniční vozidlo (popř. vrah) je odstavený na pozemní komunikaci (dálnici, silnici, místní komunikaci, veřejně přístupné účelové komunikaci) - taková situace podléhá režimu zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, v platném znění, kdy lze postupovat podle § 19c nebo § 19d a tato věc je v kompetenci vlastníka komunikace, tedy v případě místní komunikace se jedná o obec.

Kdo je oprávněn v této věci jednat

Osoba, která situaci zjistila

Městská policie, Policie ČR

Obecní úřad

Právní úprava

zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností

zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech

zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Jednotlivé kroky řešení

1) Odstavené vozidlo

Ustanovení § 102 odst. 2 písm. c) ZVUŽ definuje "odstavené vozidlo" jako vozidlo, které je pro závady v technickém stavu zjevně technicky nezpůsobilé k provozu na pozemních komunikacích a obnovení způsobilosti by si vyžádalo výměnu, doplnění nebo opravu podstatných částí mechanismu nebo konstrukce vozidla a které se nachází mimo pozemní komunikaci na místě, kde může poškodit nebo ohrozit životní prostředí nebo zdraví lidí, nebo na veřejně přístupném místě, kde narušuje vzhled obce.

Základní podmínkou pro to, aby obec mohla s takovým autem nakládat jako s vozidlem s ukončenou životností a předat jej osobě oprávněné ke sběru vozidel s ukončenou životností, je dodržení postupu stanoveného zákonem v § 105 zákona o výrobcích s ukončenou životností:

1. Obecní úřad bezodkladně (bezodkladnost ve vztahu k "dozvěděl se") vyzve vlastníka vozidla k jeho odstranění a současně tuto výzvu zveřejní na úřední desce (viz § 26 správního řádu) včetně elektronické úřední desky. Není-li možné identifikovat odstavené vozidlo nebo jeho vlastníka (identifikace v registru silničních vozidel), obecní úřad pouze zveřejní výzvu k odstranění odstaveného vozidla na úřední desce.
2. V případě, že odstavené vozidlo bezprostředně ohrožuje životní prostředí nebo zdraví lidí, přemístí obecní úřad takové odstavené vozidlo na vybrané parkoviště a informaci o umístění vozidla uvede ve výzvě podle bodu 1.
3. Po marném uplynutí 1 měsíce od zveřejnění výzvy k odstranění odstaveného vozidla zajistí obecní úřad předání odstaveného vozidla jako vozidla s ukončenou životností osobě oprávněné ke sběru vozidel s ukončenou životností.

Pokud odstavené vozidlo pouze narušuje vzhled obce, musí se nacházet na veřejně přístupném místě (mimo pozemní komunikaci), včetně neoploceného soukromého pozemku (typicky les, pole apod.). Definici odstaveného vozidla čteme takto:

"které se nachází mimo pozemní komunikaci

1. na místě, kde může poškodit nebo ohrozit životní prostředí nebo zdraví lidí, nebo
2. na veřejně přístupném místě, kde narušuje vzhled obce".

Osoba pověřená obecním úřadem je v souvislosti s přemístěním odstaveného vozidla podle bodu 2 výše nebo zajištěním jeho předání oprávněné osobě podle bodu 3 oprávněna vstoupit na pozemek na dobu nezbytnou k provedení úkonu; vlastníci nebo uživatelé těchto pozemků jsou povinni osobě pověřené obecním úřadem vstup umožnit. Na pozemek, který není veřejně přístupný (např. je oplocený), může osoba pověřená obecním úřadem vstoupit pouze v případě, že vozidlo může poškodit nebo ohrozit životní prostředí nebo lidské zdraví; je třeba dbát na ochranu soukromého vlastnictví.

Náklady spojené s postupem obce hradí poslední vlastník vozidla, který je uvedený v registru silničních vozidel (to neplatí, bylo-li vozidlo vlastníkovu odcizeno; v takovém případě nelze úhradu nákladů po vlastníkovu vozidla legitimně požadovat a náklady uhradí samotná obec). Tato úprava je založena na primární odpovědnosti vlastníka vozidla za svůj majetek. Vlastník vozidla nese plnou odpovědnost za jeho likvidaci, a pokud této svojí povinnosti nedostojí, je povinen uhradit vzniklé náklady obci.

2) přestupek nezákonného umístění vozidla s ukončenou životností

O jinou situaci se jedná v případě, kdy obec zná vlastníka vozidla a hodlá jej postihnout podle § 121 odst. 1 písm. c) ZVUŽ (v případě fyzické osoby nepodnikající) nebo § 125 odst. 2 písm. t) ZVUŽ (v případě právnické osoby nebo fyzické osoby podnikající) za přestupek nezákonného umístění vozidla s ukončenou životností. Za tento přestupek lze postihnout vlastníka, který umístil vozidlo s ukončenou životností (nebo jeho podstatné části) v rozporu se zákonem (§ 104 odst. 2 ZVUŽ) na místo, kde vozidlo s ukončenou životností poškozujee nebo ohrožujee životní prostředí nebo zdraví lidí nebo v případě veřejně přístupného místa narušujee vzhled obce. Vlastník vozidla s ukončenou životností je povinen jej předat provozovateli zařízení ke sběru vozidel s ukončenou životností a před předáním umístit v souladu s § 104 odst. 2 ZVUŽ.

Postup obecního úřadu při vedení příslušného správního řízení s fyzickou osobou je identický s postupem v bodě "2. Nezákonné rozebírání vozidel s ukončenou životností fyzickou osobou".

Upozornění!

Zákon o výrobcích s ukončenou životností v § 3 definuje vozidlo s ukončenou životností jako silniční motorové vozidlo podle zákona o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, které se stalo odpadem ve smyslu § 4 zákona o odpadech. Vozidlem s ukončenou životností tedy nemůže být vozidlo, které je jen nezpůsobilé k provozu, má-li registrační značku a trvalá nezpůsobilost není zjevná. Je třeba také přihlédnout k tomu, zda vlastník má úmysl nebo povinnost se vozidla zbavit.

2. NEZÁKONNÉ ROZEBÍRÁNÍ VOZIDEL S UKONČENOU ŽIVOTNOSTÍ FYZICKOU OSOBOU

Základní informace

Na základě podnětů občanů či příslušníků policie je obec postavena před problém, kdy občan rozebírá různá vozidla s ukončenou životností na pozemku svém či obecním, demontované díly či části dále prodává a zbytek vozidla odváží do sběrný kovového odpadu nebo tyto zbytky shromažďujee dál jenom volně na pozemku bez jakéhokoli zabezpečení.

Tento občan je fyzickou osobou, činnost, kterou provádí, není jeho podnikatelskou činností na

základě živnostenského oprávnění, a není osobou oprávněnou k této činnosti podle zákona o výrobcích s ukončenou životností (resp. zákona o odpadech).

Kdo je oprávněn v této věci jednat

Osoba, která situaci zjistila

Městská policie, Policie ČR

Obecní úřad obce

Právní úprava

zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností

zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Zákon o výrobcích s ukončenou životností obsahuje úpravu vozidel s ukončenou životností v části třetí, povinnosti osob při nakládání s nimi jsou pak stanoveny v hlavě II. V ustanovení § 121 odst. 1 písm. a) zákona je upravena skutková podstata přestupku fyzické osoby, v ustanovení § 125 odst. 1 písm. a) přestupku právnické nebo podnikající fyzické osoby [případně lze využít § 125 odst. 2 písm. t) se stejnou maximální výší pokuty].

Ustanovení § 4 ZVUŽ stanovuje, že každý, kdo se zbavuje výrobku s ukončenou životností, je povinen jej předat pouze osobě oprávněné k jeho převzetí. Ustanovení § 104 odst. 1 ZVUŽ na ustanovení § 4 navazuje a ukládá každému, kdo se zbavuje vozidla s ukončenou životností, povinnost předat jej pouze osobě oprávněné ke sběru vozidel s ukončenou životností. Pokud je povinnost ukládána každému, míní tím zákon skutečně každého, tedy jak osobu fyzickou nepodnikající, tak osobu fyzickou oprávněnou k podnikání či osobu právnickou.

Úkon zbavování se vozidla s ukončenou životností je pak nutné vykládat ve smyslu § 4 zákona o odpadech. Má se za to, že osoba má úmysl zbavit se movité věci, pokud tuto věc není možné používat k původnímu účelu a osoba má povinnost zbavit se movité věci, jestliže ji nepoužívá nebo ji není možné používat k původnímu účelu a tato věc současně ohrožuje životní prostředí. V pochybnostech, zda je movitá věc odpadem, rozhoduje krajský úřad na žádost vlastníka této movité věci nebo osoby, která prokáže právní zájem, nebo z moci úřední.

Vozidlo s ukončenou životností je z definice podle § 3 odst. 1 písm. k) ZVUŽ odpadem ve smyslu § 4 odst. 1 zákona o odpadech, a tím spíše vozidlo s ukončenou životností, které je již částečně demontováno.

Právní úprava přestupku podle § 121 odst. 1 písm. a) ZVUŽ stanovuje, že obecní úřad uloží

pokutu až do výše 100 000 Kč fyzické osobě, která není podnikatelem a dopustí se přestupku tím, že se zbaví vozidla s ukončenou životností v rozporu s tímto zákonem. Tím, že vozidlo osoba rozebírá, a nemá v úmyslu jej již uvést do provozuschopného stavu, se jej de facto zbavuje v rozporu se zákonem.

Obecní úřad projedná s touto osobou přestupek podle zákona č. 250/2016 Sb.

Jednotlivé kroky postupu ze strany obecního úřadu

1. Zjištění, že občan v identifikovaném prostoru svépomocí rozebírá vozidla

Takové zjištění může uskutečnit např. strážník Městské policie či Policie ČR. O tomto zjištění pořídí služební záznam, který mimo jiné obsahuje i popis zjištěného rozebírání vozidel a optimálně i vyjádření občana, co s vozidlem s ukončenou životností provádí, jak bude dále nakládat s rozebranými díly a s tím, co zůstane.

Tento záznam je předán příslušnému pracovníkovi obecního úřadu k dalšímu postupu. Není pochyb o tom, že takové počínání občana není v souladu se zákonem. Pokud úředník hodlá protiprávní jednání sankcionovat, musí být schopen tomuto občanovi v rámci vedeného řízení prokázat, že:

- a) to, co rozebírá, je vozidlo s ukončenou životností,
- b) se chce demontovaných částí či vozidla s ukončenou životností zbavit.

Zákon o výrobcích s ukončenou životností v § 3 definuje vozidlo s ukončenou životností jako silniční motorové vozidlo podle zákona o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, které se stalo odpadem ve smyslu § 4 zákona o odpadech.

V řešeném případě se lze opřít o rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 3. 2015, čj. 5 As 63/2013-51: "Úmysl zbavit se nepojízdných motorových vozidel je presumován s ohledem na § 3 odst. 3 písm. b) zákona o odpadech, neboť nebyl prokázán opak v rámci řízení podle § 78 odst. 2 písm. h) téhož zákona. Ve skutkově podobné věci již NSS judikoval v rozsudku ze dne 24. 1. 2014, čj. 5 As 112/2012-44: /19/ Movité věci plně vyhovují definici odpadu podle § 3 odst. 1 zákona. Nepotřebnost těchto věcí pro jejich vlastníky pramení z nemožnosti jejich užití k přepravním účelům. Je nepochybné, že bylo úmyslem osob, jimž tato věc patřila, se jí nějakým způsobem zbavit. Takový úmysl je zřejmý již z toho, že se tyto věci jako nepoužitelné k původnímu účelu staly zdrojem náhradních dílů, což nezpochybňuje ani stěžovatel, který ve správním řízení tuto věc sám výslovně uznal."

Je tedy důležité, aby obecní úřad ve správním řízení postavil na jisto, že občan nakládal či manipuloval s věcmi, jejichž účelové určení zaniklo, a jednalo se o vozidla, u kterých bylo zřejmé, že jsou nepojízdná, a ani občan nezpochybnil, že je tento stav pouze dočasný a že daná vozidla budou opětovně způsobilá k provozu na pozemních komunikacích. Dále pak bude ze

záznamu pořízeného policií nebo úředníkem zřejmé, že se občan chce vozidla zbavit, např. odevzdat ho do sběrný odpadů, prodat nebo ponechat si jednotlivé díly apod.

2. Po oznámení zahájení řízení musí obecní úřad v souladu se správním řádem provést dokazování

Znamená to, že důkazním prostředkem bude buď výslech příslušníka policie, nebo jiné osoby, která zjištění učinila. O výslechu bude sepsán protokol.

Obecní úřad postupuje při projednávání přestupku podle zákona č. 250/2016 Sb., a to podle § 80, kdy může ústní jednání nařídit za stanovených podmínek a může provést dokazování také podle § 82 zákona, kdy může provést i výslech obviněného v rámci ústního jednání.

O takovém jednání pořídí protokol.

3. Obecní úřad přistoupí k vydání rozhodnutí o trestu, vině a nákladech řízení

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, upravuje v § 35 druhy správních trestů, kdy v tomto případě přichází v úvahu správní trest napomenutí nebo pokuta. Trest obecní úřad uloží podle § 121 odst. 1 písm. a) ZVUŽ, tj. za to, že občan se zbavil výrobku s ukončenou životností (autovraku) nebo jeho části v rozporu s § 4. V odůvodnění se pak vypořádá s prokázáním "zbavení se", "vozidla s ukončenou životností" a s rozporem v předání osobě oprávněné ke sběru vozidel s ukončenou životností.

Výroková část rozhodnutí o trestu musí obsahovat náležitosti zejména podle § 93 zákona č. 250/2016 Sb.

Pokud by podkladem pro zahájení správního řízení měl být protokol zpracovaný úředníkem obecního úřadu v rámci např. pochůzky, musí být tento pořízen v intencích zákona č. 255/2012 Sb., kontrolní řád.

Zákaz držení nebo přechovávání více než 3 vybraných vozidel s ukončenou životností, která nejsou evidována v registru silničních vozidel

Zákon o výrobcích s ukončenou životností také oproti předchozímu zákonu o odpadech stanovuje v § 104 odst. 5, že nikdo nesmí bez povolení provozu zařízení ke sběru nebo zpracování vozidel s ukončenou životností nebo bez smlouvy se zpracovatelem vozidel s ukončenou životností o zapůjčení vozidla s ukončenou životností držet nebo přechovávat více než 3 vybraná vozidla s ukončenou životností, která nejsou evidována v registru silničních vozidel v České republice, s výjimkou osob, které nabývají vozidla s ukončenou životností ze zákona nebo rozhodnutím

správního orgánu. To neplatí, jde-li o historická vozidla, vozidla testovaná na historickou původnost nebo vozidla starší 30 let, která jsou uchovávána pro sběratelské účely nebo pro účely registrace historického vozidla. Také cílem tohoto zákazu je zabránit přechovávání zjevně nepojízdných vozidel na soukromých pozemcích a jejich nekvalifikované demontáži.

Právní úprava přestupku podle § 121 odst. 1 písm. d) ZVUŽ stanovuje, že obecní úřad uloží pokutu až do výše 100 000 Kč fyzické osobě, která není podnikatelem a dopustí se přestupku tím, že v rozporu s § 104 odst. 5 drží nebo přechovává více než 3 vybraná vozidla s ukončenou životností, která nejsou evidována v registru silničních vozidel v České republice.

Obecní úřad projedná s touto osobou přestupek podle zákona č. 250/2016 Sb. obdobně výše uvedeným postupem.

Obsah:

1. NEZÁKONNĚ UMÍSTĚNÉ VOZIDLO

Základní informace

Kdo je oprávněn v této věci jednat

Právní úprava

Jednotlivé kroky řešení

1) Odstavené vozidlo

2) přestupek nezákonného umístění vozidla s ukončenou životností

2. NEZÁKONNĚ ROZEBÍRÁNÍ VOZIDEL S UKONČENOU ŽIVOTNOSTÍ FYZICKOU OSOBOU

Základní informace

Kdo je oprávněn v této věci jednat

Právní úprava

Jednotlivé kroky postupu ze strany obecního úřadu

1. Zjištění, že občan v identifikovaném prostoru svépomocí rozebírá vozidla

2. Po oznámení zahájení řízení musí obecní úřad v souladu se správním řádem provést dokazování

3. Obecní úřad přistoupí k vydání rozhodnutí o trestu, vině a nákladech řízení

Zákaz držení nebo přechovávání více než 3 vybraných vozidel s ukončenou životností, která nejsou evidována v registru silničních vozidel